

POSTANOWIENIE

Dnia 7 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. G.
przeciwko Starostwu Powiatowemu w P.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 stycznia 2010 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w W.
z dnia 8 września 2009 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. Wydział Pracy, postanowieniem z dnia 8 września 2009 r. odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez pełnomocnika powódki M. G. od wyroku tego Sądu z dnia 16 lutego 2009 r.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy stwierdził, że pełnomocnik powódki w dniu 23 maja 2009 r. wniósł skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie powódki od opłaty sądowej od wniesionej skargi. Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił wniosek powódki o zwolnienie od opłaty sądowej należnej od wniesionej skargi, a pismem z dnia 18 czerwca 2009 r. wezwał pełnomocnika powódki do uzupełnienia braków formalnych skargi

kasacyjnej poprzez uiszczenie opłaty od skargi w wysokości 2.765 zł w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania pod rygorem odrzucenia skargi. Wezwanie to doręczono pełnomocnikowi powódki w dniu 29 czerwca 2009 r., a termin do uiszczenia opłaty od skargi upłynął w dniu 6 lipca 2009 r.

Wobec nieopłacenia wniesionej skargi kasacyjnej Sąd Okręgowy w W. postanowił o jej odrzuceniu.

Adwokat N. O. – pełnomocnik powódki wniosła na powyższe postanowienie zażalenie. Postanowieniu zarzuciła naruszenie przepisów postępowania – art. 398² k.p.c. - przez niewłaściwe jego zastosowanie na skutek przyjęcia, że powódka była zobowiązana do uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, w następstwie nieuzasadnionego oddalenia wniosku powódki o zwolnienie jej od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. Jednocześnie zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 17 czerwca 2009 r. w przedmiocie oddalenia wniosku powódki o zwolnienie od kosztów sądowych jako wydane z naruszeniem art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że powódki nie sposób zaliczyć do osób ubogich, art. 109 tej ustawy przez jego niezastosowanie poprzez niezarządzenie dochodzenia w celu wyjaśnienia wątpliwości co do prawdziwości oświadczenia powódki, jakie pojawiły się przy rozpatrywaniu wniosku o zwolnienie od opłat oraz art. 233 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego ocenę złożonego przez powódkę oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i dochodach.

W uzasadnieniu podniesiono, że powódka nie była w stanie ponieść kosztów wniesionej skargi kasacyjnej, a oddalenie jej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych było nieuzasadnione. Podkreślono, że powódka nie osiągała dochodów, a źródłem jej utrzymania był zasiłek chorobowy, który zresztą miała otrzymywać tylko do końca maja 2009 r. Podniesiono także, że powódka nie posiada żadnych oszczędności, gdyż od momentu utraty pracy minęło już ponad półtora roku, więc wszelkie ewentualne oszczędności wydała na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych w okresie pozostawania bez pracy. Ponadto zwrócono uwagę, że powódka z uwagi na jej wiek oraz fakt przebywania na zwolnieniu lekarskim ma problem ze znalezieniem pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota sprawy sprowadza się do kwestionowania w zażaleniu powódki trafności rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego z dnia 17 czerwca 2009 r. oddalającego wniosek powódki o zwolnienie od opłaty sądowej należnej od wniesionej skargi. Wbrew stanowisku skarżącej Sąd Okręgowy wnikliwie ocenił sytuację życiową powódki i doszedł do trafnego przekonania, że nie zachodzą okoliczności do zastosowania art. 101 ust. 1 i 2 w związku z art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Zgodnie z art. 101 ust. 1 tej ustawy Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów. Art. 102 ust. 1 stanowi natomiast, że zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, która złożyła oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

W doktrynie (A. Górski, L. Walentynowicz, *Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz praktyczny*, Oficyna, 2008) wskazano, że niemożność poniesienia kosztów, w całości lub w części, musi mieć charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. Jeżeli więc strona zdolna do pracy nie wykorzystuje lub ogranicza swoje możliwości zarobkowe w sposób nieuzasadniony albo fikcyjnie pozbywa się majątku, nie spełnia warunków uzasadniających zwolnienie od kosztów (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 1974 r., II CZ 167/74, OSP 1975, nr 7, poz. 176; z dnia 20 października 1980 r., II CZ 126/80, LEX nr 8272; z dnia 31 marca 1987 r., I CZ 26/87, OSNCP 1988, nr 7-8, poz. 103 oraz z dnia 4 lutego 2005 r., III SPP 11/05, OSNP 2005, nr 16, poz. 260). Zauważono także, że strona przygotowująca się do procesu sądowego powinna być świadoma wydatków związanych z tym przedsięwzięciem, stąd powinna się do niego przygotować przez poczynienie oszczędności i ograniczenie innych wydatków, które nie są niezbędne (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 1980 r., I CZ 99/80, LEX nr 8257; z dnia 24 września 1984 r., II CZ 104/84, LEX nr 8257; oraz z dnia 14 października 1983 r., I CZ 151/83, OSNCP 1984, nr 5, poz. 82 podobnie J. Broł, *Z problematyki sądowego*

zwalniania od kosztów w sprawach cywilnych, Pr.w Dział.2008.6.19). Sąd powinien jednak rozważyć konkretne uwarunkowania w sposób powściągliwy i rozsądny.

Sąd Okręgowy uzasadniając postanowienie z dnia 17 czerwca 2009 r. oddalające wniosek powódki o zwolnienie od opłaty sądowej trafnie wskazał, że z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia oraz szczególny charakter instytucji zwolnienia od kosztów sądowych powódka powinna w pierwszej kolejności poczynić stosowne oszczędności, a dopiero, gdyby okazały się one niewystarczające, oczekiwać pomocy państwa w tym zakresie. Sąd podkreślił, że powódka nie udowodniła, że nie posiada wystarczających środków na pokrycie opłaty bez uszczerbku dla siebie i swojej rodziny. Trafnie zwrócono uwagę, że powódka jest osobą doświadczoną zawodowo, która posiada dostateczne umiejętności, aby uzyskać odpowiednie zatrudnienie, także poza jednostką samorządu terytorialnego. Podkreślono także, że od początku sporu powódka jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika z wyboru co oznacza, że jest w stanie ponieść koszty procesu dla ochrony swoich interesów. Oceniając wiarygodność złożonego przez powódkę oświadczenia Sąd wskazał ponadto, że deklarowane koszty utrzymania powódki, bez codziennych wydatków na pożywienie i ubranie, przewyższają jej miesięczne dochody deklarowane w oświadczeniu. Zwrócił również uwagę, że powódka nie podała powodu, dla którego jej mąż pozostający z nią w jednym gospodarstwie domowym nie pracuje.

Należy stwierdzić, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma szczególny charakter i jest instrumentem gwarantującym dostęp do sądu osobom, które obiektywnie nie są w stanie ponieść tych kosztów z uwagi na ich sytuację materialną. Podstawą oceny przez Sąd tej sytuacji jest oświadczenie składane przez taką osobę obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania zgodnie z art. 102 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Oświadczenie to podlega ocenie co do jego wiarygodności, przy czym zastosowanie znajdzie tu art. 233 k.p.c. W ocenie Sadu Najwyższego Sąd Okręgowy w W. nie uchybił dyrektywom wynikającym z tego przepisu i poprawnie ocenił złożone oświadczenie, uzasadniając szczegółowo swoje stanowisko.

Nieuzasadniony jest zarzut skarżącej dotyczący naruszenia art. 109 ustawy o kosztach poprzez niezarządzenie dochodzenia w celu wyjaśnienia wątpliwości co do prawdziwości oświadczenia powódki, jakie pojawiły się przy rozpatrywaniu wniosku o zwolnienie od opłat. Zgodnie z art. 109 ust. 1 Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej. Po pierwsze należy zauważyć, że przepis ten statuuje stosowną kompetencje Sądu, a nie obowiązek, po drugie zaś przesłanką ewentualnego dochodzenia jest wystąpienie wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych. Tymczasem Sąd Okręgowy rozpoznając wniosek o zwolnienie od kosztów uznał oświadczenie powódki za niewiarygodne a podnoszone przez nią okoliczności za nieudowodnione. Takie stwierdzenie nie jest tożsame z powzięciem wątpliwości w rozumieniu art. 109 ust. 1.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji postanowienia.